

Szeretet és elfogadás Vasadi Péter írásaiban

BOZÓK FERENC

1973-ban született Gyöngyösön. Költő és esszéista, magyar-történelem szakos tanár, piarista szerzetes. Legutóbbi írását 2016. 2. számunkban közöltük.

Szeretet és elfogadás. Két jeles, „már régebb óta fiatal” költő jut eszembe eme két fogalom kapcsán: a 85 esztendőes Czigány György és a 90 esztendőes Vasadi Péter. Nem tudom, ők mennyire érzik magukat egymással rokon lelkeknek. Csak azt tudom, hogy ugyanaz a gyengéd szeretet, a mindent és mindenkit, az egész, kuszaságában is harmonikus teremtett mindenséget megérteni igyekvő szelíd szeretet és bölcsesség sugárzik mindkettőjük írásaiból és személyiségéből.

Czigány György így határozza meg a szeretet fogalmát a vele készített interjúmban: *„Szerintem létezésünknek valami megmagyarázhatatlan dinamizmusát jelenti. Semmi ésszerű érvo nem szól mellette. Nem érzelem, mert számos olyasmi van benne, ami inkább akaratból, vagy elhatározásból fakad. A tiszta érzelem sokkal labilisabb, változékonyabb valóság. A szeretetben több a tudatosság, az érzelem ösztönösebb. (...) A teremtésből adódó adottság a szeretet, mert emberi létünkben nem logikusan következik. A szeretet képessége az emberi létezés megmagyarázhatatlan ajándéka, mely teremtmény voltunkat méltóvá teszi a teremtés egészéhez. A szeretet talán igenlő válasz a teremtésre. Az emberi tudat szelíd diadala. Nagy Szent Gergely szerint: amor ipse notitia, tudás a szeretet, mely a bennünk lakó Isten jele.”¹*

Közös vonás, hogy Czigány György és Vasadi Péter egyaránt hangsúlyozzák a szeretet tudatosságát. A szeretet nem a kivételes ünnepekre tartogatott elegáns gálaruha, hanem a hétköznapiakra tervezett, tartós munkaruha. A szeretet feladat, egy egész életen át tartó program. A szeretetre törekvés sok áldozattal, kisebb önfeladásokkal is jár, saját petróleumlámpánk kanócát gyakran kisebbre kell hagynunk, nem baj, ha a másik lángja hosszabb. Jogosan teszi fel a kérdést a költő, vajon nem fáradtunk még bele az egymás elleni, szünni nem akaró tusakodásba? Vasadi Péter ezekkel a gondolatokkal kezdi az *Elfogadni egymást* című írását: *„Mindent megpróbáltunk már: kilestük egymás hadállásait, melyikünk bukkan fel előbb, fedetlenül hagyva a szívét, vagy a homlokát, hogy egy szempillantásnyi idővel gyorsabbak lehessünk a másiknál. Mindketten sebet kapunk. (...) Megpróbáltuk saját képünkre és hasonlatosságunkra átalakítani őt, a másikat, akit elneveztünk társnak, partnernek, szövetségesnek, rokonnak, csak éppen felebarátnak nem; faragtuk őt, hol gyengéden, hol hevesebb módon, hogy felismerjük benne magunkat, vagy azt, akit fel akartunk benne ismerni; ő azonban ellenállt, az akart lenni, ami — valójában. E perctől kezdve nem nevezük társnak, rokonnak; ellenfelünk lett. (...) Elfogadni egymást csak fermtartás nélkül lehet. (...) Ezért nem válogathatok benned: ezért nem mondhatom rád,*

¹Bozók Ferenc: *Kortársalgó. Beszélgetések 21. századi magyar költőkkel. Hét Krajcár* Kiadó, Budapest, 2013, 67.

hogy eddig kellesz, innen azonban már nem. (...) S a legutolsó érv: hogyan utasíthatnálak, s hogyan utasíthatnál vissza, ha Mesterünk, akié vagyunk te és én, elfogad minket?" Hogyan mondhatok nemet bármely teremtményre, ha a Teremtő kimondta rá az igent? Vasadi Péter jól tudja, hogy az elfogadásba bele kell tenni munkát is, az nem csak úgy magától jön, nem egyfajta szerencsés lelki alkat, jó természet ajándéka, talentuma. A házasságról című kisesszéjében (vagy meditációjában?) így fogalmaz: *„Mind-en váls túl korai vereség: az egymásért folytatott küzdelem ijedt fegyverletétele. Szent Pál szavaira kell gondolnunk: »Testvérek... legyen szívetekben irgalom, jóság, alázatosság, szelídség, türelem, viseljétek el egymást.« Nem biztat győzelemmel, azt kéri, viseljük el egymást. (...) A szeretet nem igaz le, nem koptat laposra, nem emészt föl, hanem elfogad homályosságában, viszonyul, alkalmazkodik, megőríz. (...) A vállalt együttlét könyörtelenül kiparancsol bennünket a magány kényelmes parcelláiból, s azokat a közös gondok, közös felelősség cserjéjével ülteteti be. Egy tizenhét éves fekete hajú fiú szavai szüleinek házasságáról: »Ha azt akarják a felnőttek, hogy tiszteljük őket, szeretetükkel igazolják házasságukat. Nem vagyunk kíváncsiak arra, mennyire szerették egymást tizenhét évvel ezelőtt. Arra vagyunk kíváncsiak, maradt-e szeretetük holnapra, s holnaputánra is. Kössék meg házasságukat minden nap, újra meg újra.«* A szeretet tehát nem pontszerű érzelmi gejzír-kitörés, hanem napról-napra kiküzdött, igen hétköznapi valóság folyamatos esésekkkel, feltápáskodásokkal. *„Csupa tűz-jég-seb / az üdvösség útja, / és nem is út, taposatlan / szik, botladozás, elesettek / talpa világít a sötétben”* (Út).

A szeretet gesztusában az emberi teremtményekben, noha csak részlegesen, töredékesen, véges módon, de mégis valamiképp felfénylik Isten. Vasadi ugyanakkor elismeri, hogy az isteni szeretetnek csak jeleit és fragmentumait vagyunk képesek kinyilvánítani és megélni. A Hűség, hűtlenség című írásában így fogalmaz: *„Az embernek a szeretetben maga mögött kellene hagynia minden részleges ítéletet, hogy a másikat egészen érinthesse; szeretete tulajdonképpen az, hogy megbocsátásból megbocsátásba lép. (...) Csak Isten képes éppen ott átvonni tőlünk az embert, ahol mi már oly reménytelennek ítéltük, mint a bolondot vagy a haldoklót.”* Vasadi nem vár emberfeletti, heroikus-gesztusokat, hatalmas, gigászi tetteket. Tapasztalatból táplálkozó költészete valóságos, teljesíthető igényeket támaszt. Nemes Nagy Ágnes szerint: *„a szeretet bonyolult”*. Vasadi tudja, hogy a szeretet kemény fizikai munka, „lapátolás”: *„Mért hiszik azt, hogy könnyű / szeretni? Mintha lapátolnál”* (Elmélkedés). Olykor azzal is beérné, ha csupán elviselnénk egymást. Így ír a *Danse macabre* című versében: *„Az is csoda, ha tűrjük egymás arca tükrét.”* Alapnak elég az egymás iránti jóakarát, vagy az ártani nem akarás szándéka: *„bárki legyen az, a kárára semmit / se tenni, se akarni, se írni”* (Esély). Szelíd határozottsággal utasítja el a presztízsből, magasabb polcokra tülekedésből fakadó rivalizálást: *„Bárkit is ócsárolni? / Helyezgetni ide-oda / a ranglétrán? Rang: / magyar ez a szó?”* Az időszódó költő meglepődve tapasztalja, hogy korábbi barátok fordulnak nevetséges közéleti viták és nézetkülönbségek miatt egymás ellen; általában megtisztulást igényel korunkban, amikor már a bárányok is

²Szénási Zoltán:
Vasadi Péter.
Balassi Kiadó,
Budapest,
2014, 147–149.

farkasszemet néznek egymással. „Elölről kéne mindent / kezdenünk. A múltat tényleg végképp eltörölni” — írja az *Ismétlés* című versben.

Megszívlelendő, ahogyan vall a bűnösökkel való azonosulásról, szolidaritásról abban az interjúban, melyet Finta Gábor és Szénási Zoltán készített vele, s amely a „Kortársaink” sorozat Vasadi-monográfiájának² végén kapott helyet: „A bűnös, az nem dicsérő szó, de hogyha minden ember bűnös, akkor az kezd parázslani. Akkor itt ebben valami nagy testvériség rejlik. (...) Az ellenséget is szeretni kell! És ő nem is ellenség. (...) Miért kell nekem azt hinni, hogy ami eltér az én áramlatomtól, az csak rossz lehet?” A bűnösökkel vállal tehát többet, mint szolidaritást, lényegében testvéri azonosulást. A bűnösökkel, akik Pilinszky szerint képesek látni „a virágok átöltözködését”. Vasadi krisztusi üzenetet hordoz. Először saját szemünkben a szálkát, majd másokéban a gerendát... Vagy ahogyan a magyar népi bölcsesség tartja, előbb a saját házunk előtt kellene söprögetnünk, saját kertjeinkben gyomlálgatnunk. „Magam is kert vagyok: / tundrával, bűnnel, gazzal, / rágalommal, de nyílnak / bennem fák s virágok is. / Magunkban kellene szelíd / kezekkel öldökölnünk” (Magunkban kellene).

Az ítélező ember voltaképpen önmagát köti gúzsba, cövekeli le, határolja, nem pedig azt, akit ítéel. Önmagát feszíti saját ítélezésének keresztjére: „nem tudom, így van-e, / ítéleted leszögezed, / s ítéleted leszögez téged” (Az igazságról).

Hallgatással az ördögöt is meg lehet győzni. Sokan nem tudják, hogy egy tudatos hallgatás többet ér, mint egy alig tudatos handabandázás, azaz a könnyen kimondott, kellően át nem gondolt szavak. Vasadi Péter költészetében állandóan, kaleidoszkóp-szerűen visszatérő motívum a hallgatás, az elcsendesedés bölcsessége. Tudja, a rosszul kimondott szó mérgezett nyíl: „Számon kérétek, mért / dadogok. Hezitálok. / Nem vagyok mindig / készen a válasszal. (...) Megbánjuk szavainkat” (Igazuk van). „Megbánom minden szavamat. / A jókat is, mikben a komfortos / hiúság, színeit váltó gőg, / s kinőtt, cafrangos öltözetében / a harag ül komolyság ürügyén / (...) Ó, a hibátlan / logika hogy meg tudja / hamisítani az igazságot. / Félrevezetni s terelni akar, / sebet ütni, de legalább győzni” (Megbánom). A szó gúzsba köt, lehatárol, leszögez: „Szóba bugyolálva az ember. / Barát vagy ellenség, mindegy / Szó-gézbe csavarva, mi bábok” (Idillia 1.).

„A szó, szavak / nem megtörik, nem / nyomják el a csöndet. / Egymásnak élnek, s éltetik / a lárma szó- torzszülötteit. (...) Beszél a csönd, de hangtalan, / teremtéskori hangja van” (Csönd-beszéd).

A *Kenyeret adtál* című esszékötet kötetzáró, *A világoosságról* címet viselő esszéjében ezt írja: „Gyanús nekem, hogy senkit sem akarok meggyőzni. (...) ez a szó, meggyőzni, ez viszolyogtat. Miféle gyümölcse van egy győzelemnek?” Gustave Thibon gyönyörű szavaival: „a hódító részegség tapintatlansága és önteltsége nélkül”. „De a kor, mely / győzelmekkel igazolta / magának gyűlöletét, / most könyörög feledésért” — írja az *Óda a favágóhoz* című versében.

Vasadi Péter tehát a fegyvertelen kezek, és (csatában, vitatkozásban) fegyvertelen, eszköztelen szelídség erejében bízik. Vallja, hogy a kiégett harcmezőkön idővel újra kinő a zsenge zöld fű. Vallja, hogy aki

mások elleni harcnak tekinti az életet, már el is veszítette a harcát. Sok kis csatát nyernek a fegyveresek, vagy az ügyesen vitatkozóók, de a végső győzelem mindig a szelídeké, fegyverteleneké. „Öklözz csak vízbe dühödten / szétfreccsen s újra összeforr” (Pirkadati introitus).

TARBAY EDE

Egy szó súlya

*Szavak között a súlyosak
közi is egy: legsúlyosabb,
mintha márványtömb lenne rajtad,
száraz-cserepes lesz az ajkad,
tüdőd lelappadt fújtatója
levegőt nem kap már mióta,
szívverésed is inkább koppan,
akár kavics fadobozokban,
inak és izmok megfeszülnek,
őszinte, mégis gyilkos büntett,
kimondva visszavonhatatlan,
perzsel, ha nem vagy állhatatlan,
de ha állod, emberfeletti:
önzetlenül bármit szeretni.
(2011)*

Szárnyas-oltár

*mikor simulni kezd a tér
időnk a múltba visszatér*

*a csend utáni semmi
ott lassan elpereg
valaki mondja ennyi
a sétatér remeg
jó volna földre esni
ha menni kell megyek*

*időnk a múltba visszatér
mikor simulni kezd a tér
(2013)*